

Notat skriftlig høring Stortinget – Familie- og kulturkomiteen, Norges museumsforbund

Det fremlagte statsbudsjettet har mange positive forslag for museene som får statlig støtte gjennom Kultur- og likestillingsdepartementet. Særlig gjelder dette investeringer, men det er også gode forslag på driftssiden til en rekke museer. Selv om flere museer er skuffet over manglende oppmerksomhet, mener Museumsforbundet forslaget gir god uttelling for mange av museene for 2025 og påfølgende år.

Totalt utgjør museenes andel av foreslåtte investeringsmidler kr 428 millioner av samlet forslag på kr 621,4 millioner for nye prosjekter. For museene utgjør dette 92 millioner kroner av totalt 170 mill. kroner i 2025. De fleste prosjektene er investeringsmidler til nybygg, ferdigstilling av byggeprosjekter eller magasinbygg samt prosjektering av kommende bygg. Det er gledelig å merke seg at Museumsmeldingens satsing på kystkultur styrkes gjennom midlene til Skrei2 og Vest-Agder-museets Museumshavn på Odderøya. I tillegg styrkes forslaget om midler til videre planlegging av nybygg for RiddoDuottarMuseat med nye 10 mill. kroner Kunst i Nord-satsingen.

Museumsforbundet vil trekke frem bevilgning på 77,3 mill. kroner til Jødisk Museum i Oslo som særlig gledelig. Tilskuddet vil sette museet i stand til å kjøpe og renovere synagogen i Calmeyers gate og det vil styrke formidlingen av jødisk historie og kultur i Norge. Tilskuddet er særlig viktig nå og minner oss om at vi i krevende tider alltid må stå opp for kulturen til minoritetene. Vi har også merket oss forslaget om å styrke Jødisk Museum i Trondheim.

Forslaget om økning i driftsmidlene til 13 museer og tydeliggjøringen av at museer som tidligere har fått økte driftsmidler får beholde disse fast, er også svært positivt. Årets foreslåtte kompensasjon for pris- og lønnsvekst for de museene som ikke har fått økte tilskudd må sies å være på riktig veg, men vi er ikke i mål enda. En kompensasjon som dekker reell pris- og lønnsvekst er et minimum for å holde museene flytende på samme nivå, men gir ikke store rom for økt aktivitet. Flere år med mangel på kompensasjon preger fortsatt museumsøkonomien for mange institusjoner.

Med unntak av investeringsmidlene til KODE til renovering av Lysøen, mangler fortsatt en reell satsing på museenes bygningsarv. En satsing på bygningsarven er ett av de prioriterte tiltakene i Museumsmeldingen. En satsing vil òg følge opp kartleggingen Kulturdirektoratet gjennomførte i 2019 og om avslørte betydelige behov for ressurser til vedlikehold. De siste årene har det kommet noen mindre bevilgninger til enkeltinstitusjoner, men det monner lite i en tid med klimaendringer som påvirker etterslepet ytterligere. Museumsforbundet har flere ganger tatt til orde for at det etableres et fond for dette formålet, med ressurser tilsvarende det gjennomsnittlige årlige bidraget fra den tidligere gaveforsterkings-ordningen på 45,5 millioner kroner.

At det foreslås å styrke arbeidet med digitalisering av kulturarv med 20 nye arbeidsplasser tilknyttet Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana er også positivt. Det må imidlertid følges opp av driftsmidler til museene slik at de som får digitalisert materiale i retur frå Nasjonalbiblioteket kan tilføre materialet nødvendig metadata.

Det er positivt at man i budsjettforslaget understreker at det er viktig å styrke samarbeidet mellom Arkivverket, Nasjonalbiblioteket og andre relevante parter i arbeidet med digitalisering og digital bevaring. Det er viktig, ikke minst for de audiovisuelle arkivene, blant dem folkemusikkarkivene, som fortsatt bruker det svært gammeldage fagsystemet Fiol. En ny versjon av dette systemet har flere svakheter, er i liten grad tatt i bruk og levetiden er anslått til maks fem år. Det haster med på få på plass ressurser til arbeidet med et nytt fagsystem. Uten en klar prioritering av et nytt fagsystem risikerer man at viktige deler av den norske musikkarven går tapt.

Museene i Norge har tilknytning til mange departementer. Museumsforbundet vil særlig trekke frem forslaget om å styrke Forsvarshistorisk museum som en egen etat under Forsvarsdepartementet. Vi imøteser et slik grep, men minner om at museumsfaglig profesjonelle standarder og ICOMs etiske retningslinjer må legges til grunn. Dette kan tjene som forbilde for andre departementers synliggjøring av museene i sine budsjetter. Der har Samferdselsdepartementets og Nærings- og fiskeridepartementet et potensial for forbedring når det gjelder omtalen av Norsk vegmuseum, Norsk Jernbanemuseum og Kystverksmusea.

Det er bra at Kunnskapsdepartementet foreslår å styrke Freds- og menneskerettssentrene, noe som er særlig viktig i dagens situasjon i Ukraina og Midtøsten og økende polarisering av debattene. Det er imidlertid ikke bra at departementet ikke sikrer Vikingtidsmuseet mulighet til å drive formidling til skoler, det generelle publikum og turister på en tilfredsstillende måte. Museumsforbundet har i tidligere høringer understreket vikingskipenes rolle som viktig del av ikke bare vår kulturarv, men verdensarven, og minner om dette også i år.

Klima- og miljødepartementets budsjett høres i komiteen. Det er positivt at Rjukan-Notodden Industriarv foreslås styrket med fem mill. kroner. Det vil bidra til fortsatt god utvikling av besøkssenteret. Det er ellers lite positivt å trekke frem i og med at det bare foreslås 1,8 % økning av tilskuddene til arbeidet med fartøyvern og i fartøyvernsentrene, noe som langt fra dekker pris og lønnsvekst. De tekniske og industrielle anleggene (TIK) foreslås bare gitt 0,80 % økning. TIK-programmet er det eneste av bevaringsprogrammene Riksantikvaren har hatt som videreføres, mens alle de øvrige skal fra 2025 erstattes av nye bevaringsprogrammer. Arbeidet med å etablere disse er langt fra avsluttet, og innretningene er uavklart. Dermed også effekten for kulturmiljøfeltet.

Museumsforbundet har gitt en rekke hørings svar og er bekymret for museenes plass i de ulike programmene. Ikke minst innenfor kulturlandskap og håndverk. Den immaterielle kunnskapen knyttet til disse områdene er viktige supplement for andre kunnskapsmiljøer, og i mange regioner er det museene alene som har tatt ansvaret med å bevare og utvikle disse kunnskapstradisjonene. Skal man klare å gi kirker, museumsbygg og fredede kulturmiljøer i privat eie tilstrekkelig vedlikehold i årene som kommer må man samarbeide om utdanning og bruk av tilgjengelig kompetanse. Denne vil bli sterkt utfordret av behovene gjennom Kirkeløftet – som vil gi press på tilgjengelig arbeidskraft og kompetanse. Samarbeid om økning av kapasitet er avgjørende.

Det er ulike praksis i fylkene rundt tolkning av hvem som kan få tilskudd fra post 71, og flere museer har de senere år mistet tilskudd til fredede anlegg de forvalter. Avklaring av praksis og mer støtte også til museenes bygg er avgjørende for fremtidig ivaretagelse.